

Vedlegg 1 - Høringsnotat om forskriftsfesting av leksehjelp på 1.-4. årstrinn i grunnskolen

1. Innledning

Nedenfor følger forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven kapittel 1A og forskrift til privatskoleloven kapittel 2B om leksehjelp på 1.- 4. årstrinn.

Kunnskapsdepartementet har i høringsbrev datert 2.11.2009 foreslått en endring i opplæringsloven § 13-7a som gir kommunen plikt til å tilby leksehjelp til elever på 1.- 4. årstrinn. En tilsvarende plikt for private skoler med rett til statstilskudd foreslås i privatskoleloven § 7-1e. Det er også foreslått at private skoler godkjent etter opplæringsloven § 2-12 skal tilby leksehjelp. Forslaget til endring i forskrift til opplæringsloven og forskrift til privatskoleloven foreslås under forutsetning av at Stortinget vedtar disse lovforslagene.

Forslaget til nytt kapittel 1A i forskrift til opplæringsloven og nytt kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven presiserer og tydeliggjør innholdet i henholdsvis kommunen og de private grunnskolene sin plikt til å tilby leksehjelp. Det foreslås en nytt kapittel 1a i forskrift til opplæringsloven og nytt kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven om leksehjelp.

2. Bakgrunn

Utdanningsdirektoratet ble i oppdragsbrev nr. 5-2010 fra Kunnskapsdepartementet bedt om å utarbeide forslag til endring i forskrift til opplæringsloven og forskrift til privatskoleloven for utfylling av lovforslag om leksehjelp som skal fremmes for Stortinget våren 2010. De foreslåtte lovendringene gir departementet hjemmel for å gi forskrifter om kommunens/private skolars plikt til å tilby leksehjelp. Leksehjelp er ikke en del av opplæringen i grunnskolen og omfattes ikke av elevens opplæringsplikt, jf. opplæringsloven § 2-1, men skal være en del av skoleeiers/skolens plikt etter opplæringsloven § 13-7a og privatskoleloven § 7-1e.

I St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* blir betydningen av styrket opplæring i fag, leksehjelp og daglig fysisk aktivitet fremhevet. Viktige målsettinger i skolen er økt læring, bedre trivsel og helse for alle elever, slik at skolen kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Et tilbud om leksehjelp skal bidra til at skolens rolle som verktøy for sosial utjevning blir styrket. I høringsbrevet omtaler Kunnskapsdepartementet leksehjelp som et målrettet tiltak for elever og foreldre som ønsker støtte i læringen. Leksehjelpen er et ledd i strategien om tidlig innsats for bedre læring.

Del I – Forslag til nytt kapittel 1A i forskrift til opplæringsloven

3. Lovforslaget

Leksehjelp som en rett for eleven og plikt for skoleeier er foreslått av departementet i høringsbrev datert 2.11.2010. Leksehjelpen er ikke en del av grunnskoleopplæringen til eleven. Forslaget er planlagt lagt fram for Stortinget i en lovproposisjon våren 2010. Forslaget inneholder forslag til ny § 13-7a i opplæringsloven og endringer i opplæringsloven § 2-12 (og tilsvarende forslag til ny § 7-1e i privatskoleloven).

I lovforslaget foreslås det at leksehjelptilbudet skal være gratis for elevene, og det skal være frivillig for elevene å delta. Alle elever som ønsker det, skal ha mulighet til å delta. Leksehjelptilbudet skal være et tilbud om hjelp til skolearbeid uavhengig av om elevene har

lekser i tradisjonell forstand eller ikke. Forslaget innebærer ingen endring i skolens frihet til å bestemme om og hvor mye lekser som skal gis. Leksehjelpen skal ikke være en del av grunnskoleopplæringen, men det skal likevel være en nær tilknytning mellom skolearbeidet og leksehjelpen, slik at leksehjelpen blir mest mulig nyttig og relevant for eleven. Det er kommunen som i forslaget pålegges å tilby leksehjelp og som er ansvarlig for tilbudet. Kommunen foreslås for øvrig å stå fritt til å organisere leksehjelptilbudet slik de mener er mest hensiktsmessig.

Regelen i opplæringsloven § 10-9 første, annet og fjerde ledd om krav til politiattest gjelder også for leksehjelperne. Dette innebærer at både fast og midlertidig tilsatte ved leksehjelpen må fremlegge politiattest i samsvar med opplæringsloven § 10-9 og forskrift til opplæringsloven kapittel 15 før tilsetting.

I bestemmelsene foreslås det at departementet gis hjemmel til å gi forskrifter om leksehjelptilbudet. Direktoratet tar derfor i denne høringen forbehold om resultatet av Stortingets behandling av lovproposisjonen.

Når det gjelder omtalen av gjeldende rett vises det til departementets redegjørelse av denne i høringsbrevet datert 2.11.2009.

4. Vurderinger

Hensikten med forskriftsendringen er å utfylle lovforslaget om leksehjelp på 1.-4. årstrinn i grunnskolen. Reguleringen bør være på en slik måte at det fastsettes noen rammer for leksehjelpen, men at det er relativt stort lokalt handlingsrom.

Det er understreket i departementets høringsbrev at leksehjelpen ikke er en del av den ordinære opplæringen. Dette får konsekvenser for utformingen av forskriftsteksten ved at leksehjelpen settes i en annen rettslig stilling enn for eksempel fysisk aktivitet og opplæringen i fag. Leksehjelpen bør derfor ikke reguleres i for eksempel kapittel 1 i forskrift til opplæringsloven som omhandler innholdet i opplæringen. Direktoratet mener at leksehjelp bør reguleres i et eget kapittel i forskriften. Dette vil tydeliggjøre at leksehjelpen ikke er en del av opplæringen, og samtidig sikre at leksehjelp reguleres på en tydelig måte. Direktoratet foreslår at leksehjelp blir regulert i et nytt kapittel 1A i forskrift til opplæringsloven.

Det at leksehjelpen ikke er en del av opplæringen får også konsekvenser for hvilke av bestemmelsene i opplæringsloven med forskrifter som gjelder for leksehjelpen. Det er kun de bestemmelsene i opplæringsloven med forskrifter som er gjort gjeldende for leksehjelpen i § 13-7a eller i andre bestemmelser i opplæringsloven som gjelder for leksehjelpen. Dette er tilsvarende lovteknikk som for skolefritidsordningen. Dette innebærer blant annet at bestemmelsene om spesialundervisning, fag- og timefordelingen, individuell vurdering, rett til skyss og kompetansekravene for undervisningspersonale, ikke gjelder for leksehjelpen. Bestemmelsene om politiattest er forslått gjort gjeldende for leksehjelpen, jf. opplæringsloven § 13-7a tredje ledd.

Hensikt med leksehjelpen og målgruppe

Departementet har i høringsbrevet understreket at leksehjelp på 1.-4. årstrinn er et virkemiddel for å stimulere svake elever til bedre gjennomføring i videregående opplæring senere i opplæringsløpet. Direktoratet mener hensikten med leksehjelpen bør understrekes i forskriften. Dette vil være sentralt i utformingen av tilbudet blant annet når innholdet og organiseringen av leksehjelpen skal avgjøres.

Det at leksehjelpen ikke er en del av opplæringen, innebærer at det ikke omfattes av opplæringsplikten etter opplæringsloven § 2-1 og at eleven ikke plikter å motta leksehjelp. Foreldrene kan velge om eleven skal delta eller ikke. På den andre siden kan det av kommunens plikt til å tilby leksehjelp utledes en rettighet for eleven. Skoleeier kan ikke avvise en elev på 1.-4. årstrinn som ønsker leksehjelp i samsvar med lovforslaget § 13-7a. Også elever som ikke har lekser, for eksempel fordi disse er gjort i timene eller sammen med foreldrene en annen dag,

har rett til leksehjelp. For disse elevene kan tiden til leksehjelp brukes til annet skolearbeid. Det er viktig at leksehjelpen ikke blir innrettet som kun et tilbud for svake elever, noe som kan ha en stigmatiserende effekt. Det kan føre til at elever som ikke opplever å ha spesielle problemer ikke tar imot tilbudet. Det kan videre føre til at leksehjelpen blir en form for ekstra spesialundervisning. Leksehjelpen skal være for alle og må organiseres slik at elevene kan delta i denne, uavhengig av evner, sosial bakgrunn, funksjonsnedsettelse eller lignende. Direktoratet mener derfor det må understrekes i forskriften at leksehjelpen er for alle elever.

Innholdet i leksehjelpen

Direktoratet mener at forskriften ikke bør detaljregulere innholdet i leksehjelpen. Kommunen har ansvaret for leksehjelpen og må avgjøre hvordan leksehjelpen skal organiseres. Samtidig er det viktig at grensen mellom opplæringen og leksehjelpen trekkes opp slik at leksehjelpen ikke får ansvaret for arbeidet med kompetansemål og elevens nylæring. Leksehjelpen skal understøtte arbeidet som skjer i skolen, men ikke erstatte dette. Leksehjelpen skal brukes blant annet til repetisjoner og ytterligere øving av det som er gjennomgått i opplæringen og annet relevant læringsarbeid eleven har forutsetninger for å mestre. Av føringer som bør forskriftsfestes er at leksehjelpen må ses i sammenheng med opplæringen. Dersom leksehjelpen gjennomføres uavhengig av opplæringen som skjer i skolen, vil ikke leksehjelpen kunne fungere i samsvar med hensikten. Det at leksehjelpen ikke er en del av opplæringen i fag, innebærer at skoleeier ikke skal beregne leksehjelpen inn i fag- og timefordelingen, og det skal ikke fastsettes egne kompetansemål for leksehjelpen. Timene til leksehjelp kommer i tillegg til de timene med opplæring som eleven har krav på etter fag- og timefordelingen, se forskrift til opplæringsloven § 1-1 og rundskriv UDir-8-2009. Direktoratet mener at det må presiseres i forskriften at leksehjelpen ikke er en del av opplæringen, men samtidig at leksehjelpen må ses i sammenheng med opplæringen. Dersom leksehjelpen ikke ser hen til hva som gjøres i opplæringen, vil verdien av leksehjelpen reduseres.

Leksehjelpen skal ikke bare begrenses til leksearbeid i tradisjonell forstand, men hjelpe elevene med skolearbeidet mer generelt, f.eks. studieteknikk og fordypning. Leksehjelpen må utformes på en slik måte at virker sosialt utjevnende og ses i sammenheng med prinsippet om tidlig innsats. For å få dette til er det viktig at også elever som ikke har lekser i tradisjonell forstand, men som ønsker å jobbe mer med skolearbeidet, kan få gjøre dette i leksehjelpen og få støtte i sitt læringsarbeid. Utover dette mener direktoratet at innholdet i leksehjelpen ikke bør forskriftsreguleres i detalj. Dette overlates til den enkelte kommune å avgjøre.

Organiseringen og omfanget av leksehjelpen

Det følger av forslaget til § 13-7a at kommunen er ansvarlig for leksehjelpen. Departementet har i høringsbrevet påpekt at tilbudet skal være fleksibelt og tilpasset lokale forhold. Det er derfor viktig at organiseringen av leksehjelpen muliggjør gode lokale løsninger. Kommunen avgjør selv hvordan leksehjelpen skal organiseres innenfor rammene som trekkes opp i § 13-7a. Leksehjelpen kan organiseres av skolen, med skolens lærere eller assistenter som ansvarlige for leksehjelpen. Denne organiseringsmåten gjør det enkelt å få til et godt samarbeid mellom leksehjelpen og skolen. En annen måte å organisere leksehjelpen på, er å legge den til skolefritidsordningen, for eksempel ved å bruke de ansatte i skolefritidsordningen. Organisatorisk er det noen forskjeller mellom de tilfellene hvor skolefritidsordningen er kommunal og privattrevet, blant annet når det gjelder muligheter for å instruere personalet. Det bør i forskriften understrekes at det er kommunen som avgjør hvilken organiseringsform som velges. Men uansett organiseringsform må det sikres godt samarbeid mellom leksehjelpen og lærer. Frivillige organisasjoner og foreldre kan i noen tilfeller bistå i leksehjelpen, underlagt kommunens ansvar. Kommunen plikter å velge en organiseringsform som ivaretar elevenes rettigheter på en forsvarlig måte og sikrer at opplæringslovens og forskriftens krav blir fulgt. Det er understreket i § 13-7a at leksehjelpen skal være gratis for eleven. Dette gjelder uavhengig av hvilken organiseringsmodell skoleeier velger. Dette innebærer at leksehjelpen ikke kan baseres på foreldrebetaling, dette tilsvarer gratisprinsippet i opplæringsloven § 2-15. Det vil særlig ha konsekvenser for de tilfellene hvor leksehjelpen organiseres som en del av skolefritidsordningen. Direktoratet mener dette bør reguleres eksplisitt i forskriften.

Leksehjelpen som gis skal være minimum 8 timer per uke for 1. – 4. årstrinn, dette følger av departementets høringsbrev og bevilgede midler i Prp. 1 S (2009-2010), se punkt 5. Direktoratet foreslår at det forskriftsfestes at det skal gis minimum en time per årstrinn per uke. Dette vil innebære at 4 av de 8 timene er regulert i forskriften. De siste 4 timene kan kommunen fordele mellom trinnene slik kommunen mener er best. Dette gir muligheter til å tilpasse leksehjelpen til de ulike trinnene ut fra behovet for leksehjelp. Det er ikke nødvendigvis slik at behovet er likt for 1. årstrinn og 4. årstrinn. Men timene skal fordeles på et årstrinn og ikke sjongleres mellom trinnene fra uke til uke. En time leksehjelp må ikke fordeles utover på flere dager på en slik måte at det ikke blir pedagogisk forsvarlige arbeidsøkter. Det er kommunen som har ansvaret for å sørge for dette.

Det er påpekt i departementets høringsbrev at leksehjelpen skal være "etter obligatorisk skoletid". Direktoratet tolker ikke dette som at leksehjelpen må legges etter at skoledagen er over, men som at leksehjelpens timer skal komme i tillegg til timene på det aktuelle årstrinnet. Det bør etter direktoratets vurdering være opp til kommunen om leksehjelpen legges før, under eller etter skoletiden. Ved å åpne for at kommunen velger hvordan dette skal organiseres åpnes det for gode lokale løsninger. Denne lokale handlefriheten åpner også for at kommunen kan se leksehjelpen i sammenheng med en utvidet eller helhetlig skoledag. Dersom leksehjelpen integreres i skoledagen, kan dette medføre utfordringer knyttet til elever som ikke ønsker å delta i leksehjelpen. Kommunen plikter å ha tilsyn med disse elevene i tiden leksehjelpen varer. Det understrekes også at leksehjelpen ikke skal erstatte friminutt, men må komme som et tillegg til dette.

Forsvarlig tilsyn, vern av psykososialt miljø, gruppestørrelse og kompetansekrav

Det er behov for å forskriftsfeste kommunens ansvar for å føre forsvarlig tilsyn med elevene i tiden leksehjelpen pågår. Denne plikten bør være tilsvarende tilsynsansvaret kommunen har under opplæringen og i skolefritidsordningen, jf. forskrift til opplæringsloven § 12-1. Direktoratet mener at det er viktig at kommunen sørger for omsorg for og forsvarlig tilsyn med elevene. Foreldrene må også i tiden barna deres er i leksehjelpen være sikre på at barnet ikke skader seg eller på annen måte utsettes for risiko. Dette ansvaret må gjelde uavhengig av hvem som gjennomfører leksehjelpen. Direktoratet foreslår en forskriftsregulering av kommunens plikt til å sikre forsvarlig tilsyn med elevene også under leksehjelpen. Denne plikten bør også omfatte en plikt til å vise elevene omsorg. Videre er det også viktig at elevens psykososiale miljø vernes i leksehjelpen. Derfor bør det inntas en bestemmelse som gir eleven et vern som tilsvarende opplæringsloven §§ 9a-1 og 9a-3 annet og tredje ledd. Det er ikke behov for å pålegge et krav om system, siden dette følger av opplæringsloven § 13-10.

Direktoratet mener videre at det ikke bør forskriftsfestes noe krav til voksentetthet i leksehjelpen. Dette må overlates til kommunen å avgjøre. Imidlertid er det behov for en regulering av gruppestørrelsen. Det må også sørges for at gruppen barn som mottar leksehjelp, ikke blir for stor. I og med at opplæringsloven § 8-2 kun gjelder for opplæringen, er det nødvendig å regulere dette særskilt i forskriften. Det bør foreslås en regel om gruppestørrelse som tilsvarende opplæringsloven § 8-2. Dette vil innebære at kommunen må vurdere om gruppen leksehjelpen gis i, er pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig. Kommunen må sikre at leksehjelpen ikke tilbys i grupper hvor elevene ikke får oppfølging med leksearbeidet. Hva som vil være en forsvarlig størrelse på gruppen, må ses i forhold til antall voksne, de voksnes kompetanse, antall elever, sammensetningen av elever i gruppen, elevenes behov og andre forhold ved gruppen.

Direktoratet vil påpeke at det ikke oppstilles krav i § 13-7a om at leksehjelpen må ledes av undervisningspersonell. I og med at dette ikke foreslås regulert i § 13-7a, og at leksehjelp ikke regnes som undervisning/opplæring, gjelder ikke kompetansekravene i opplæringsloven § 10-1 for leksehjelpen. På dette grunnlaget er det kommunen som arbeidsgiver som avgjør hvilke kvalifikasjoner som leksehjelperne må oppfylle. Når kommunen avgjør hvilke kompetansekrav som skal oppfylles, må dette ses i sammenheng med organiseringen som velges for leksehjelpen og oppgavene som leksehjelperne utfører.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Regjeringen har for budsjettåret 2010 foreslått å bevilge omlag 177,6 mill. kroner til åtte timer gratis leksehjelptilbud fordelt på 1.-4. trinn, jf. Prp. 1 S (2009-2010). Av dette vil omlag 173,7 mill. kroner bli lagt inn i rammetilskuddet til kommunene, og omlag 3,8 mill. kroner blir bevilget til private skoler. I tillegg vil det bli tatt hensyn til de statlige grunnskolene samt til overføringer til Svalbardbudsjettet.

For å sikre kvalitet i tilbudet er det i kostnadsberegningene lagt til grunn fagarbeiderlønn, og det er gitt et påslag på 25 pst. til administrasjon, slik at det legges inn en kostnadsdekning for at pedagogisk personale kan bistå i forbindelse med organiseringen og samarbeide nært med leksehjelperne. Dette gir en kostnad på omlag 53 mill. kroner per time per år og omlag 22 mill. kroner i halvårseffekt per time høsten 2010. Med åtte timers leksehjelptilbud er helårseffekten beregnet til omlag 424 mill. kroner.

Departementet legger i høringsbrevet til grunn at kommunene og fylkeskommunene finner praktiske løsninger på skyss i forbindelse med leksehjelpen. Eventuelle merkostnader knyttet til dette dekkes innenfor kommunenes og fylkeskommunes gjeldende budsjettammer.

6. Forslag til nytt kapittel 1A i forskrift til opplæringsloven

Kapittel 1A – Leksehjelp for elever i grunnskolen

§ 1A-1 Leksehjelp i grunnskolen

Elevar på 1.-4. årstrinn har rett til leksehjelp, jf. opplæringslova § 13-7a. Leksehjelpa er for alle elevar. Formålet med leksehjelpa er å gi eleven betre læring, kjensle av meistring, gode rammer for sjølvstendig læringsarbeid og medverke til utjamning av sosiale forskjellar i opplæringa.

Leksehjelpa er ikkje ein del av opplæringa til eleven, men skal sjåast i samanheng med opplæringa. Leksehjelpa skal gi eleven hjelp med skolearbeidet.

Kommunen er ansvarleg for leksehjelpa og veljar korleis leksehjelpa skal organiserast. Det totale omfanget leksehjelp på 1.-4. årstrinn skal til saman vere minimum 8 timar kvar veke. Kvart årstrinn skal ha minimum ein time leksehjelp per veke. Kommunen avgjer korleis dei resterande timane fordelast mellom trinna.

Kommunen pliktar å informere foreldra om retten til leksehjelp og tilbodet som gis.

Kommunen pliktar å sørgje for at elevane har eit godt psykososialt miljø i leksehjelpa som fremjar helse, trivsel og læring. Dersom ein tilsett har kunnskap eller mistanke om at eleven sin rett ikkje oppfyllest skal den tilsette undersøkje saka, varsle kommunen og om nødvendig og mogleg sjølv gripe inn. Eleven og foreldre kan be om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet. Kommunen pliktar snarast mogleg å behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Dersom vedtak ikkje er fatta innan rimeleg tid kan eleven og foreldre klage som om vedtak vart fatta.

Kommunen plikter å sørgje for omsorg og forsvarleg tilsyn med elevane i leksehjelpa. Gruppa må ikkje vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Leksehjelpa skal vere gratis for eleven. Dersom leksehjelpa organiserast som ein del av skolefritidsordninga, kan kommunen ikkje ta betalt for den tida eleven mottar leksehjelp etter denne føresegna. Dette gjeld òg for elevar som ikkje deltar i skolefritidsordninga elles.

7. Merknader til kapittel 1A

7.1 Merknader til kapitteloverskriften

Kapittel 1A tituleres "Leksehjelp for elever i grunnskolen" for å understreke at kapitlet kun gjelder for grunnskolen. Den ytterligere begrensningen av retten til leksehjelp gjøres i § 1A-1.

7.2 Merknader til § 1A-1

Bestemmelsen er ny og utfyller opplæringsloven § 13-7a.

Merknad til § 1A-1 første ledd

Paragraf 1A-1 første ledd første punktum slår fast at elever på 1. -4. årstrinn har rett til leksehjelp. Det vises her til opplæringsloven § 13-7a som er lovhjemmelen for leksehjelp. Første punktum er tatt inn av pedagogiske grunner. Antallet timer med leksehjelp eleven har rett til er regulert i tredje ledd. Elevens rett korresponderer her med en plikt for kommunen. Det understrekes at eleven ikke plikter å delta i leksehjelpen. Foreldrene kan velge at eleven ikke deltar i leksehjelpen, men kommunen kan ikke nekte elever å delta i leksehjelp.

Paragraf 1A-1 første ledd annet punktum slår fast at leksehjelpen er for alle elever. Det er ikke adgang til å begrense leksehjelpen til elever som har ekstra behov for opplæring. Leksehjelpen skal legges til rette slik at elever med funksjonsnedsettelser kan delta. Når leksehjelpen tilbys i regi av skolen eller av skolefritidsordning, vil opplæringsloven § 9a-2 komme til anvendelse indirekte og vil sikre eleven rett til et fysisk skolemiljø, herunder tilgang til lokalene leksehjelpen tilbys i. Videre vil også diskriminerings- og tilgjengelighetsloven stille krav til både universell utforming og individuell utforming av lokale som leksehjelpen gis i. Leksehjelpen skal favne alle elevene, og det er kommunens ansvar at leksehjelpen tilpasses elevene. Det er heller ikke adgang til å avvise elever fra leksehjelpen fordi de er flinkere enn gjennomsnittet.

Paragraf 1A-1 første ledd tredje punktum inneholder formålet med leksehjelpen. Dette er inntatt for at det skal bli tydelig for kommunen hvilken innretning leksehjelpen skal ha. Leksehjelpen skal organiseres slik at den blir i samsvar med formålet som angis i forskriften. Det er her understreket av leksehjelpen skal bedre elevens læring, mestringsfølelse, gi gode rammer for selvstendig læringsarbeid og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Dette gjøres ved at leksehjelpen ses i sammenheng med opplæringen som gis og gir eleven en mulighet til å trene mer på det som gjøres i opplæringen. Leksehjelpen er et redskap for økt læringstrykk i kombinasjon med økt læringsstøtte og skal bidra til at eleven får økt læringsutbytte av opplæringen. Leksehjelpen vil også kunne gi eleven en økt mestringsfølelse ved at den, ut fra elevens behov, gir eleven mulighet til å trene på og beherske oppgaver knyttet til det som er gjennomgått i opplæringen. I leksehjelpen skal eleven få hjelp med leksearbeidet uavhengig av hvilken sosiokulturell bakgrunn hun/han har. Når kommunen skal fastsette innholdet og organiseringen av leksehjelpen, må det velges løsninger som sikrer at leksehjelpen virker i samsvar med formålet.

Merknad til § 1A-1 annet ledd

Paragraf 1A-1 annet ledd første punktum fastsetter at leksehjelpen ikke er en del av grunnskoleopplæringen. Dette innebærer at leksehjelpen ikke er omfattet av opplæringsplikten i opplæringsloven § 2-1. Innholdet i grunnskoleopplæringen er fastsatt i opplæringsloven § 2-3, forskrift til opplæringsloven kapittel 1 og Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet/Læreplanverket for Kunnskapsløftet-samisk og egnet til at eleven kan nå kompetansemålene. Siden leksehjelpen ikke er en del av opplæringen, skal tiden i leksehjelpen ikke brukes til å gi opplæring etter læreplanverket. Timene til leksehjelp kommer i tillegg til timene eleven har rett til etter fag- og timefordelingen. Det er heller ikke adgang til å knytte kompetansemål til leksehjelpen slik at leksehjelpen blir en forutsetning for å nå kompetansemålene i læreplaner for fag. Leksehjelpens oppgave er å understøtte læringsarbeidet som gjøres i opplæringen. Det er derfor viktig at leksehjelpen ses i sammenheng med opplæringen. Men det understrekes at å se leksehjelpen i sammenheng med opplæringen, ikke åpner for at leksehjelpen i realiteten blir opplæring. Et eksempel på å se leksehjelpen og opplæringen i sammenheng er at lærerne informerer leksehjelperne om hvilke kompetansemål og oppgaver man jobber med i opplæringen. At leksehjelpen ikke er en del av opplæringen innebærer videre at det kun er de bestemmelsene i opplæringsloven som er gjort direkte gjeldende for leksehjelpen som gis anvendelse for leksehjelpen. Paragraf 13-7a fjerde ledd fastsetter at § 10-9 første, annet og fjerde ledd også gjelder for leksehjelpen, for øvrig er det ikke foreslått at andre bestemmelser gjelder for leksehjelpen.

Paragraf 1A-1 annet ledd annet punktum er det presisert at leksehjelpen skal gi eleven hjelp med skolearbeidet. Dette innebærer at forskriften ikke legger til grunn en snever innholdsforståelse av begrepet lekser. Lekser er mer enn de tradisjonelle hjemmeoppgavene

som gis av lærer. Lekser skal her forstås som skolearbeid eleven har behov for å jobbe med mer generelt. Dette skolearbeidet kan det være både eleven, læreren og leksehjelperen som tar initiativet til. Elever som ikke har lekser i tradisjonell forstand, for eksempel fordi eleven allerede har gjort leksene, skal ikke avvises fra leksehjelpen, men veiledes til å velge utfyllende arbeid. Det understrekes at elevenes rett til leksehjelp ikke rikker ved skolens frihet knyttet til bruk av lekser i opplæringen. Skolene kan fortsatt velge om det gis lekser og hvilken mengde som gis.

Merknad til § 1A-1 tredje ledd

Paragraf 1A-1 tredje ledd første punktum fastsetter at det er kommunen som har ansvaret for leksehjelpen og avgjør hvordan leksehjelpen skal organiseres. Kommunen kan avgjøre hvordan leksehjelpen bør organiseres innenfor rammene som trekkes opp i opplæringsloven § 13-7a og bestemmelsen her. Dette åpner for lokale løsninger. En del av den kommunale handlefriheten består i å avgjøre hvem som skal tilby leksehjelpen. Det vil være adgang til å organisere leksehjelpen som en del av skolen, skolefritidsordningen eller eventuelle alternativer.

Paragraf 1A-1 tredje ledd annet, tredje og fjerde punktum regulerer leksehjelpens omfang. Det fremgår av annet punktum at leksehjelpen skal plasseres på 1.-4. årstrinn. Det totale antallet timer som skal fordeles på de fire første årstrinnene, er 8 timer per uke. For antall uker leksehjelp som skal gis, vises det til reguleringen av opplæringsåret i opplæringsloven § 2-2. Her går det frem at opplæringsåret skal strekke seg over minst 38 uker, det samme vil gjelde for leksehjelpen. Det understrekes at 8 timer per uke er et minimumskrav og at kommunen kan velge å tilby elevene flere timer enn de som fremgår av leddet her. Tredje ledd tredje og fjerde punktum fastsetter hvordan de 8 timene per uke skal fordeles. Det er her fastsatt at det skal være minimum en time per årstrinn, slik at elever på 1., 2., 3. og 4. årstrinn får minimum en time per uke. Det betyr at kommunen kan fordele de siste fire timene slik de ønsker mellom disse trinnene. Kommunen må her se på hvilket behov det antas at de ulike trinnene har i forhold til behov for hjelp med skolearbeidet. Timene må fordeles slik at de virker i samsvar med formålet til leksehjelpen og må ikke deles i så små enheter at leksehjelpen ikke blir effektive arbeidsøkter.

I kommunens frihet til å organisere leksehjelpen ligger også en rett til å velge tidspunktet for når leksehjelpen tilbys. Dette betyr at kommunen kan velge å legge leksehjelpen før skoledagen, i løpet av skoledagen eller etter at skoledagen er avsluttet. Departementets henvisning i høringsbrevet til at leksehjelpen gjelder *"til sammen 8 timer gratis leksehjelp etter obligatorisk skoletid per uke for 1.-4. årstrinn"* skal forstås slik at de 8 timene med leksehjelp skal komme i tillegg til de timene elevene på 1.-4. årstrinn har rett til etter fag- og timefordelingen i Læreplanverket, se forskrift til opplæringsloven § 1-1 og rundskriv UDir-8-2009. Det skal ikke tolkes som at leksehjelpen må legges etter at skoledagen er avsluttet. Kommunen kan her avgjøre ut fra lokale forhold hvordan leksehjelpen på en best mulig måte kan tilbys i tilknytning til skoledagen. Dette kan åpne for ulike varianter av utvidet eller helhetlig skoledag. Dersom kommunen velger en modell hvor leksehjelpen gis i løpet av skoledagen, minnes det om at timene til leksehjelp skal komme i tillegg til opplæringen. Det vil for eksempel ikke være adgang til å bruke friminutter til leksehjelp. Leksehjelpen skal være lagt til en tid som defineres som leksehjelp. Videre er det viktig at dersom leksehjelpen integreres i skoledagen, så må skolen ha et tilbud til elever som har foreldre som ikke ønsker at barnet deres skal delta i leksehjelpen. Skolen vil her ikke kunne kreve at foreldrene henter barna i tiden avsatt til leksehjelp. Skolen har ansvaret for tilsyn med disse elevene etter forskriften § 12-1.

Merknad til § 1A-1 fjerde ledd

Paragraf 1A-1 fjerde ledd fastsetter en plikt for kommunen til å informere foreldrene om retten til leksehjelp og tilbudet som gis. Dette betyr at foreldrene skal få informasjon om for eksempel hvor mange timer gratis leksehjelp som gis på årstrinnet eleven er på, hvor tilbudet gis og annen relevant informasjon. Kommunen kan også delegerer det til skolen å gi denne informasjonen. I vurderingen av hvordan informasjonen gis bør kommunen se på om informasjonen vil nå foreldrene til elevene som har mest behov for leksehjelp og om informasjonen er forståelig.

Merknad til § 1A-1 femte ledd

Paragraf 1A-1 femte ledd første punktum pålegger kommunen å sørge for at eleven har et godt psykososialt miljø som fremmer helse trivsel og læring. Femte ledd tilsvarer opplæringsloven §§ 9a-1 og 9a-3 annet og tredje ledd. Eleven bør ha et like godt vern av sitt psykososiale miljø i leksehjelpen som i opplæringen.

Merknad til § 1A-1 sjette ledd

Paragraf 1A-1 sjette ledd første punktum regulerer kommunens plikt til å sørge for omsorg og forsvarlig tilsyn med elevene i tiden de mottar leksehjelp. Dette innebærer blant annet at kommunen må sørge for at skolen har tilstrekkelig antall voksne som ser etter elevene i tiden de mottar leksehjelp, slik at risikoen for skade eller ulykke minimaliseres. Risikoen kan være knyttet til aktiviteter, andre elever osv. Hva som vil være forsvarlig tilsyn, må vurderes konkret og lokalt. Plikten etter leddet her tilsvarer kommunens plikt etter forskrift til opplæringsloven § 12-1. I tillegg til tilsyn med elevene plikter også kommunen å sørge for at leksehjelpen ivaretar omsorg for elevene.

Paragraf 1A-1 sjette ledd annet punktum pålegger kommunen en plikt til å vurdere om gruppen som leksehjelpen er organisert i, er tilstrekkelig trygg og at opplegget er pedagogisk forsvarlig. Vurderingstemaet i § 1A-1 sjette ledd annet punktum tilsvarer vurderingstemaet i opplæringsloven § 8-2. Med trygg siktes det til sikkerhetsmessig forsvarlig. Pedagogisk forsvarlig må her forstås som at gruppen ikke er for stor til at den enkelte eleven får individuell oppfølging med tanke på at leksehjelpen kan fungere i samsvar med hensikten, jf. første ledd. Det understrekes at det ikke er leksehjelperne som skal vurdere om opplegget er pedagogisk forsvarlig. Dette er kommunens ansvar. At det ikke er leksehjelperne som foretar denne vurderingen, har sammenheng med at det ikke oppstilles krav om pedagogisk kompetanse for personene som gjennomfører leksehjelpen, og at leksehjelpen ikke er opplæring. Kravet til hva som skal betegnes som trygt kan ses i sammenheng med sjette ledd første punktum og tilsynsansvaret. Dette handler blant annet om størrelsen på gruppen og antall voksne. Hva som er trygt vil også måtte ses i forhold til sammensetningen av elever og deres forutsetninger. Det understrekes at § 1A-1 ikke oppstiller noe kvantitativt krav til antall elever i en gruppe per voksne. Kommunen avgjør voksentettheten.

Merknad til § 1A-1 syvende ledd

Paragraf 1A-1 syvende ledd omhandler finansieringen av leksehjelpen. Første punktum gjentar opplæringsloven § 13-7a annet ledd første punktum. Her er det fastsatt at leksehjelpen skal være gratis for elevene. Med gratis menes det her at kommunen ikke kan kreve betalt av foreldrene for elevens deltakelse i leksehjelpen, for deltakelse i aktiviteter som leksehjelpen gjennomfører eller utstyr/læremidler som benyttes i leksehjelpen. Elevens rett til gratis leksehjelp i samsvar med opplæringsloven § 13-7a tilsvarer retten til gratis grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 2-15. Det understrekes videre at elevens rett til 8 timer gratis leksehjelp på 1.-4.årstrinn gjelder uavhengig av hvordan kommunen organiserer leksehjelpen. Også leksehjelp gitt i privateid skolefritidsordning skal være gratis for eleven, her må eventuelt kommunen betale elevenes egenandel. Det er understreket i syvende ledd annet punktum at dersom leksehjelpen organiseres som en del av skolefritidsordning, skal leksehjelpen som gis i samsvar med denne bestemmelsen være gratis for eleven. Dette innebærer at for elever som allerede går i skolefritidsordning, må det skje en avkortning i egenandelen som tilsvarer timene med leksehjelp per uke etter § 13-7a. Dersom kommunen i regi av skolefritidsordningen tilbyr flere timer med leksehjelp enn det som følger av bestemmelsen her, kan kommunen ta betalt for disse timene av foreldrene som en del av egenbetalingen for skolefritidsordningen, jf. opplæringsloven § 13-7. Syvende ledd siste punktum regulerer foreldrebetaling for elever som ikke går i skolefritidsordningen, men som ønsker å benytte seg av leksehjelpen. Dersom leksehjelpen tilbys i regi av skolefritidsordningen, har også disse barna rett til å delta i leksehjelpen. Kommunen kan ikke ta betalt for leksehjelp etter denne bestemmelsen og kan heller ikke henstille til foreldrene å melde barna inn i skolefritidsordningen.

8. Forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven kapittel 15

Kapittel 15 Krav om politiattest ved tilsetjing i grunnskolen, skolefritidsordninga og den vidaregåande skolen

Overskrift kapittel 15 skal lyde:

Krav om politiattest ved tilsetjing i grunnskolen, skolefritidsordninga, *leksehjelpa* og den vidaregåande skolen

§ 15-1. Generelt

Paragraf 15-1 skal lyde:

Alle som skal tilsetjast i grunnskolen, den vidaregåande skolen, skolefritidsordninga *eller leksehjelpa*, skal leggje fram attest frå politiet. Kravet gjeld både fast personell og mellombels tilsette.

9. Merknad til endringer i forskrift til opplæringsloven kapittel 15

Merknad til endring i overskrift kapittel 15

Leksehjelp tilføyes slik at forskriften kapittel 15 også gjelder for leksehjelpen. Dette er en konsekvens av at opplæringsloven § 13-7a fastsetter at §§ 10-9 første, annet og fjerde ledd gjelder for leksehjelp. Forskriften kapittel 15 utfyller opplæringsloven § 10-9 og må også gjelde for leksehjelpen.

Merknad til § 15-1

Leksehjelp tilføyes i opplistningen over hvem § 15-1 gjelder for slik at også forskriften kapittel 15 og bestemmelsene her gjelder for leksehjelpen.

Del II – Forslag til nytt kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven

1. Lovforslaget

Det vises til høringsnotat fra departementet datert 2.11.2009 og forslag til lovregulering av plikt for private skoler med rett til statstilskudd til å tilby elever på 1.-4. årstrinn gratis leksehjelp. Elever på 1.- 4. årstrinn i private skoler med rett til statstilskudd vil ha den samme retten til leksehjelp som elever i offentlige skoler og private grunnskoler som er godkjent etter opplæringsloven § 2-12. Privatskoleloven § 7-1e og opplæringsloven § 13-7a er så godt som likelydende. Forskjellen er at ansvaret som i offentlige skoler påhviler kommunen for private skoler er lagt til henholdsvis skolen. Det vises for øvrig til kommentarer til forskrift til opplæringsloven ovenfor.

Forskriftsendringen foreslås under forutsetning av at Stortinget vedtar lovforslaget våren 2010. Det vises til gjennomgang av bakgrunn for lovforslaget over.

2. Vurderinger

Det foreslås at leksehjelp reguleres i et nytt kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven. For vurderinger knyttet til hva som bør forskriftsfestes, vises det til vurderinger knyttet til forslag til endring av forskrift til opplæringsloven kapittel 1A. Disse gjelder tilsvarende her.

Unntaket er at ansvaret for å følge opp forpliktelsene etter forskrift til privatskoleloven § 2B-1 påhviler skolen, jf. lovforslaget fra departementet, mens det for offentlige skoler påhviler kommunen, jf. forskrift til opplæringsloven § 1A-1. Se for øvrig vurderinger gjort i forhold til endringer i forskrift til opplæringsloven.

3. Forslag til nytt kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven

Kapittel 2B Leksehjelp for elever i grunnskolen

§ 2B-1 Leksehjelp i grunnskolen

Elevar på 1.-4. årstrinn har rett til leksehjelp, jf. privatskolelova § 7-1e. Leksehjelpa er for alle elevar. Formålet med leksehjelpa er å gi eleven betre læring, kjensle av meistring, gode rammer for sjølvstendig læringsarbeid og å medverke til utjamning av sosiale forskjellar i opplæringa..

Leksehjelpa er ikkje ein del av opplæringa til eleven, men skal sjåast i samanheng med opplæringa. Leksehjelpa skal gi eleven hjelp med skolearbeidet.

Skolen er ansvarleg for leksehjelpa og veljar korleis leksehjelpa skal organiserast. Det totale omfanget leksehjelp på 1.-4. årstrinn skal til saman vere minimum 8 timar kvar veke. Kvart årstrinn skal ha minimum ein time leksehjelp per veke. Skolen avgjer korleis dei resterande timane fordelast mellom trinna.

Skolen pliktar å informere foreldra om retten til leksehjelp og tilbodet som gis.

Skolen pliktar å sørgje for at elevane har eit godt psykososialt miljø i leksehjelpa som fremjar helse, trivsel og læring. Dersom ein tilsett har kunnskap eller mistanke om at ein elev sin rett ikkje oppfyllast skal den tilsette undersøkje saka, varsle skolen og om nødvendig og mogleg sjølv gripe inn. Eleven og foreldre kan be om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet. Skolen pliktar snarast mogleg å behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Dersom vedtak ikkje er fatta innan rimeleg tid kan eleven og foreldre klage som om vedtak vart fatta.

Skolen plikter å sørgje for omsorg og forsvarleg tilsyn med elevane i leksehjelpa. Gruppa må ikkje vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Leksehjelpa skal vere gratis for eleven. Dersom leksehjelpa organiserast som ein del av skolefritidsordninga, kan skolen ikkje ta betalt for den tida eleven mottar leksehjelp etter denne føresegna. Dette gjeld òg for elevar som ikkje deltar i skolefritidsordninga elles.

4. Merknader til nytt kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven

For merknader til kapittel 2B vises det til merknadene til forslag til endring av forskrift til opplæringsloven kapittel 1A.

5. Forslag til endringer i forskrift til privatskoleloven kapittel 8

Overskrift kapittel 8 skal lyde:

Krav om politiattest ved tilsetjing i grunnskolar, *leksehjelp* og vidaregåande skolar

§ 8-1. Generelt

§ 8-1 skal lyde:

Alle som skal tilsetjast i grunnskolar og vidaregåande skolar som driv verksemd etter privatskolelova, skal leggje fram politiattest. *Det same gjeld personar som tilsetjast i leksehjelpa etter privatskolelova § 7-1e.* Kravet gjeld både fast personell og mellombels tilsette. Krava gjeld

likevel ikkje vidaregåande skolar som gir yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar.

6. Merknader til endringer i forskrift til privatskoleloven kapittel 8

Det vises til merknader til forskrift til opplæringsloven kapittel 15. Endringene som foreslås her er tilsvarende.